

Mustafa Butbay

Büyük Çerkes sürgününde (1864) Kafkasya'nın Tsabal yöresinden Balkanlar'a ve Osmanlı-Rus Savaşı (1877-78) sonrasında da ikinci bir sürgünle Anadolu'ya göç etmek zorunda kalan Butba adlı bir Abhaz ailesindedir. Babasının adı Şahan'dır.

Eskişehir'in Ağapınar köyünde doğdu. Öğretmenlik görevlerinde bulundu. İstanbul'da Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) ve Dârü'sşafaka Lisesi'nde öğretmenlik, sonradan "Çerkes Kız Mektebi" haline getirilen Beşiktaş Kız Terakki Mektebi'nde müdürlük yaptı. "Çerkes İttihad ve Teavün Cemiyeti" ve "Şimali Kafkas Cemiyeti"nin çalışmalarına katıldı.

Met Yusuf İzzet Paşa'nın başkanlığında oluşturulan alfabe komisyonunda görev alarak Latin esaslı Abhaz alfabesinin oluşturulmasında rol oynadı (1919). "Şimali Kafkas Cemiyeti" tarafından oluşturulan bir kurula seçilerek İsmail Hakkı Berkok ve Aziz Meker ile birlikte Şubat 1920'de Kuzey Kafkasya'ya gitti. Türkiye'ye döndükten sonra da çeşitli liselerde öğretmenlik yaptı. Abhaz folklorunu derlemek üzere Türkiye'ye gelen Viktor Y. Kukba'nın çalışmalarına yardımcı oldu (1927). Bazı yazılarını "Mistenbay" takma adıyla kaleme alan Mustafa Butbay 1946 yılında akrabasını görmek için gittiği Erzurum'da geçirdiği apandist enfeksiyonu sebebiyle uçakla İstanbul'a getirildi, ancak yapılan ameliyattan kurtulamayarak vefat etti ve Feriköy Mezarlığı'nda defnedildi.

Mustafa Butbay Alfabeti

Alfabe, Abazaca ve Adıgece için kurgulanmış.

47 simge =harf kullanılmış.

14 adet çiftli harf

6 adet sesli harf kullanmış

41 adet sessiz harf kullanmış

14 çiftli harf Latin alfabesinde yer alan temel 21 adet sessiz harflerin içinden seçilen harflerle eşleştirme yapılarak oluşturulmuş. (cc-çç-ss-şş-jj-zz-v v –dç-dz-db-tc-ts-tp-fs)

Sessiz harflerde x ,q ve s harfleri hem bağımsız hem diakirik olarak kullanılmış . Kurgu fonotik alfabe mantığı ile yapılmış.

Sesli harfler sessiz harfleri okutmuş. Kurgu günümüzde Türkiye de kullanılan fonotik alfabe mantığına göre yapılmış. Ancak aynı sesleri simgeleyen s - ç -c-ş gibi harflerin sesin tiz ve bas durumlarını ayırt etmek için çiftli olarak ta kullanılması günümüz fonotik alfabe mantığı ile uyuşmamaktadır. Latin alfabe de yer alan simge sayısı ile Adıgece ve Abazaca da mevcut seslerin tamamı ile eşleşebilecek miktarda olmaması nedeni ile aynı alfabe içinde yer alan sessiz harflerden ikişerli simgeler oluşturmak suretiyle farklı sesleri (tiz/ bas –aksan) simgeleme durumu günümüz

fonotik alfabeler mantığı ile uyuşmamaktadır. Yeni fonotik sistem taban harfleri diakirik hale getirerek , çiftli harflerde kullanılan farklı seslerin değişik konumlaşma durumlarında sözcük çakışması durumunu ortadan kaldırmıştır.

Alfabe 1919 yılında İstanbul da yapılmıştır. Dönemin politik iklimi nedeni ile alfabe kullanılamamıştır. Alfabenin yapıldığı yıllarda İstanbul un İngilizlerin işgali altında olması , Osmanlı zabitleri ile İngiliz askerlerinin birlikte çalışması , İstanbul da kurulu Kafkas ya da başka derneklere sık sık baskınlar yapılması , bilgi ve belgelerin toplanması , bu alfabenin hayat bulmasını engellemiştir.